

100 جىلدىق كۈرەس جونلىندا جاڭا ساپارغا اتتايىق

قىزمەت ورنىن سۇيىپ، كاسپىتى قاستەرلەۋ، ۇزدىك بولۇغا ۇمىتلە

— ەڭبەك ەرى رۇحى جونىندەگى شولۇ

سول كاسپىتەن ناتىجە شىعاراسىڭ“ ، بۇل ەڭبەك ەرلەردىن ۇكىل ەتكەن ەڭبەكشىلەر باستان - اياق تاباندى بولاتىن اۋەلگى ماقاسات.

قىزمەت سىتسەڭەننە 30 جىلعا تاياعان شياۋ ميڭچېڭ ۇىر قاراپايم تەحنىك قىزمەتكەر- دەن مەملەكەتتىك ئىجىنەنەريا بارلاۋ - جوبالاۋدىڭ ۇستاسىنا اينالىپ، ۇجەمدى باستانپ ”ون مىڭ شا- قىرەمدىق چاڭجىياڭداغى ۇيرنىشى تۇنەل“ ۇجان - چاڭجىياڭ تۇنەلىنىن ”دۇنيە جۇزىندەگى تۇغغىش جوعارى جىلدامدىقتى پويەز سۋ استى قالقان قۇرلىمىدى تۇنەلىنە“ دەيىن، گۇاڭجىۋو - شىنجىن - شياڭگاڭ جوعارى جىلدامدىقتى تەمىر جولى شىزىياڭ تۇنەلى سىياقتى 60تان استام ۇىرى تىپتى سۋ استى تۇنەلنى زەرەتتەدى جانە جوبالادى، جوبالاعان كوپتەنگەن تۇنەلدەرى بۇكىل ەلدەگى، اۋەلى، دۇنيە جۇزىندەگى ەڭدەر كەرەمەننى جارات- تى.

*داۋىر وزگەرسە دە كۇرەس جاساۋ قاسيە- تى ماڭگى وزگەرەيمىدى.

قاجىرلىقپەن كۇرەس جۇرگىزۇ، باتلىدقپەن جاڭالىق اشۇ — وزگەرەيىن كۇرەس جاساۋ نىسانى

سوتسىيالىزم سىتسەۋمەن كەلگەن، جاڭا *دا- ۇىر كۇرەسپەن كەلگەن.

2013 - جىلدىن بۇرىن ەلىمىز 2000 توننادان استاتىن ۇىرى تىپتى شىنجىر تاباندى كراندى تۇ- گەلدەي يەپورت ەتەتىن، باغاسى، ساتىپ العاننان كەينىگى قىزمەت ەتەۋ سىياقتىلاردا باسقارلارعا با- عىنىشى بولاتىن. جۇڭگونىڭ ۇوزىنىڭ ”رەن كرانىن“ جاساپ شىعۇ شۇيڭۇڭ توبىنىڭ اعا ئىچە- نەرى سۇن ليدىڭ ارمانى ەدى.

2013 - جىلى سۇن لى مەن ۇجىمىڭ بار كۇشپەن قامال اۋىنىڭ ارقاسىندا 4000 تونالىق شىنجىر تاباندى كران شاندىۋىڭلىك يانتايىندا سات- تى جاسالىپ، تۇغغىش رەت بوي كورسەتىپ، ەل- مىزدىڭ ەرەسەن اۋىر تونالىق شىنجىر تاباندى كراندى زەرەتتەپ اشۇ، ۇندىرۇ سالاسىندا قامال اۋدى جۇزەگە اسردى. وسى جابىدقتا قوراما- لاۋ، تويىتاۋ جوباسى جاسامپازدقىپەن پايدالان- لىپ، ەل نىشندەگى كوپ ۇتۇرلى تەحنىكالىق اق- تالداقتىڭ ورنى تولدىردىلى.

”وسى ارمان ۇشىن ۇىمىز تۇپ - تۇرا 28 جىل كۇرەس جاسادىق“ ، - دەدى سۇن لى. جاڭالىق اشۇ — ەدال ەڭبەك ەرى رۇحىنىڭ ۇزدىكىسىز دامۇنىڭ، ۇقتىپەن بىرگە ىلگەرلەۋد- نىڭ داۋىرلىك ەمانى سانالادى.

”جاڭالىق اشۇ تانىمىن كۇشەيتىپ، جاڭالىق اشۇ ويىن جەتىلدىرىپ، قاجىرلىقپەن جاڭالىق اشاتىن باتلىدىق، ەلدەن بۇرىن ۇمتىلاتىن ارىن، شارىقتاي ورگە ۇمتىلاتىن جىگەر كورسەتۇ كەرەك“. 2020 - جىلى 11 - ايدىڭ 24 - كۇنى مەملەكەتتىك ەڭبەك ەرلەردىن جانە وزات قىزمەت- كەرەلەردى ماداقتاۋ - سىلاۋ جىنالىسىندا، باس شۇجى شي جىنپىڭ ەڭبەكشىلەرگە وسىلاي دەپ ۇندەۋ تاستادى.

مەمەلەكەتتىك ەڭبەك ەرى شۇە يىلىڭ جۇڭخاڭ ونەر كاسبى شي - ان ۇشاق ونەر*كاس- بى شەكتى سەرىكتەستىگىنەن كەلگەن، 1992 - جىلدىن باستاپ حالقارالىق اۋياتسىيا جاساۋ سەل- بەستىك نىسانى — تىك قۇيرىق قاناتتى قۇراست- رىپ وندىرۇگە قاتناسقان. ۇشاقتاغى ۇرىبىر زاكلا- يەپكانىڭ ەڭ ساپالى، كورنىسىنىڭ ەڭ ادەمى بولپ شىعۇى ۇشۇن ول جانە ونىڭ قىزمەتتەس- تەرى جۇمىس ۇدىسى مەن تەحنولوگىيالىق بارىس- تى ۇزدىكىسىز كۇش سالا جاقسارتتى، ىلگەرىندى - كەيىندى تابىستاعان 7000نان استام ساپالى تىك قۇيرىق قانات حالقارالىق اۋياتسىيا جاساۋ - سەل- بەستىك كاسپيورنىنىڭ ايرىقشا مويىنداۋىنا يە بولعان.

مەمەلەكەتتىك ەڭبەك ەرى جۇ شىجيە جىجياڭ ولكەسى حايباڭ توبى ئىچىبو يەيلۇن 3 - جۇڭ قوراپتاۋ پورتى شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ اسپا كران شوفەرى، وسى جۇمىسپەن شۇعىلدا- مان 20 نەشە جىلدىن بەرى ول قىزمەت ورنىنان تاپچىلماي، باتلىدقپەن جاڭالىق اشتى، ونىڭ اتە- مەن اتالغان اسپا كران جۇرگىزۇ ۇدىسى دە قازىر 3.0 نۇسقاسىندا دەيىن جاڭالاندى.

...

مەمەلەكەتتىك باس جۇمىسشى ۇيىمى زەرەتتەۋ كافەدىراسىنىڭ ورنىباسار مەڭگەرۇشىسى لى رۇي - ي مىنالاردى ۇيلىدىردى: ەڭبەك ەرى رۇحى ۇداۋىردىڭ دامۇنىا ەلسە ۇزدىكىسىز وزگە-

(باسى 1 - بەتتە)

قالپاق ۇڭوك قىستاعىندا ادام كوپ، جەر از، وتباسىلارى الاقانداي جەرگە عانا قاراپ وتر، تەك ۇداستۇرلى ەڭمىشلىككە سۇيەنىپ قايتىڭەندە كىرىس-

تى ارتتىرىپ، بايۇعا بولادى ؟

قالپاق ۇڭوك قىستاعىنداغى كوتەرەمگە لىپ، بايلىنىس ورناتقان كادىرلار، ”ۇعىسۇ، تىبەمدىلك جاساۋ، توسعىسترۇ“ بوينىشا قىستاقتا تۇراتىن كادىرلار، قىستاق كادىرلارى قاتارلى ۇرقابىسى كۇشتەر تولىق تەكسىرەۋ - زەرەتسەۋ، دالەلدەۋ، توپتىق كەڭسەۋ ارقىلى قىستاق تۇرعىنداردىن قۇرىل- مىلى اۋىل شارۋاشلىغىن دامىتۇعا شابىتتاندردۇدى ۇيىعاردى. جىلجىاي سالسا نىسان قارجىسى بەرىلە- دى، تەحنىكا جاپىلاستىرۇ بوينىشا تەگىن كۇرس بار، كوكونىس ساتۇ ارناسى بركىلىسىزدەندىرىلە- دى. قىستاق تۇرعىندارى يىگىلىككە كەنەلگەننەن كەيىن، قايراتى تاسقىنداپ، ىلگەرىندى - كەيىندى 90 نەشە وتباسىنداغى تۇرعىندار كوكونىس ەڭۇ ارقە- لى كەدەيلىكتەن ارلىپ، بايدى.

ياركەن اۋدانىندا جالپى 36 اۋىل - قالاشىق، ەمالى، باسقارۇ كومىتەتى، 568 قىستاق، الەۋمەتتىك اۋماق بار، جاپپاي دوڭغەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۇ بارىسىندا ەكونوميكالىق، قوعامدىق داۋعا تۇساۋ بولاتىن ۇىرسىبىرا ولقىلىقتار مەن ۇلسىز تۇستارعا ۇدوپ كەلدى، مۇنىڭ نىشندە باسقا ۇىگر- لەرمەن ۇقساس ورناتقىنقا يە تولعاقتى ماسەلەلەر، ۇتۇيندى ماسەلەلەر بار، الايدا دارالىققا يە كوپتە- گەن قىين ماسەلەلەر، ەرەكشە ماسەلەلەر دە بار. مەيلى قاي تۇردەگى ماسەلە بولسا دا ياركەن اۋدانى شەشۇشى شايقتاسىڭ شەشۇشى جەڭسىنە جەتۇ سەن- مەن نىعايتىپ، قىيىندىقتان قامال الاتىن اقبل - پاراسا- تى مەن باتلىدىغىن ايگىلەدى، قاشقار ايباقتىق پارتە- كومىنىڭ مۇشەسى، ياركەن اۋداندىق پارتىكومنىڭ شۇجى فان باۋجۇنىڭ سوزىمەن ايتقاندا، ”ەرەكشە شارا قولدانىپ، جوبانى الدىمەن اققارىپ، دالەه - ەدال شارا قولدانىپ، ساپلاۋىت قوسىنمەن شىايقاسقا اتتاندى“

اۋدان، اۋىل، قىستاق ۇش دارەجەلى كەدەي- اربىلتۇدان قامال اۋىدىك جاۋاپكەرلىشلىك جۇ- يەسىن، كوپ جاق بىرلەسىپ ارەكەتتەنەتىن كەدەي- لىكتەن قامال اۋىدىڭ قاتماماسزىداندردۇ جۇيەسىن، ادام باسندا دەيىن دالەه - ەدال بولعان كەدەيلىكتەن اربىلتۇدان قامال اۋىدىڭ ساياسات جۇيەسىن ورناتە- تى... 2020 - جىلى 11 - ايدا ياركەن اۋدانى كەدەي- لىك قالپاغىن لىپ تاستاپ، قازىرگى ولشەمدەگى اۋىل - قىستاقتارداغى كەدەي حالىق تۇڭكەلدەي كە- دەيلىكتەن ارىلدى. ياركەننىڭ نەڭىزدىك قۇرىلغى قۇرىلىسى، قوعامدىق قاتماماسزىداندردۇى، كاسىپ سالاسىن دامىتۇى، قالا، اۋىل بەت - بەينەسى، بۇقا- رانىڭ تۇرمىس دەڭغەيى سىياقتىلار تۇڭكەلدەي تىڭ ساتىعا كوتەرىلدى.

ۇىر تۇتاس جوسپارلاپ ىلگەرلەتىپ، ناقتى ونىمدىلىككە ەمان بەردى

وسى بىرنەشە كۇندە ياركەن اۋدانىنىڭ 800 نەشە مىڭ مۇ جەرىندەگى بادامى جاپپاي جىيىن - تەرىن مەزگىلىنە ۇتتى. بۇتاقاتارى جەمسپەين سە- رەسكەن بادام ورمانى مول ۇنمەدى كۇتىپ، ەگمە- شى وتباسىلارى شاتىقتقا شوهدى.

”ەگن شارۋاشلىغى سىياقتى قاتىستى تاراۋلار- دىڭ ساياسات، تەحنىكا جەتكىزىپ، قىزمەت وتەپ، كاسپيورندار شارۋالارمەن تاپسىرىستىق تومەن شەكتەن تۇسىرمەي ساتىپ اۋ توتقاتىن جاساسىپ، ەڭۇ، مانەرلەۋ جانە دەم بەرەرتىن ساياحات سىياقتى قاتىستى كاسىپ سالالارنىڭ ۇىر - ۇىرىن جەبەۋى ياركەن بادامىنىڭ ەگىلۇ اۋماعىن، ۇنىم مولشەرىن، ساپاسىن، ۇنىم تۇرلەرىن، بايۇعا باستاۋ قابىلەتىن تۇڭكەلدەي بارنىشا جوعارىلاتتى“ ، - دەدى ياركەن اۋدانى سايبى اۋىل شارۋاشلىق قوسمىشا ونمەدرى شارۋالار كاسپىتىك سەلبەستىك كويۇبەراتىۋىنىڭ جا- ۋاپتىسى ابدۇقاهار ابدىل.

جاڭا سورتتاردى ەنگىزۇ، كارى اعاشتاردى جالجالاۋ، گۈلدى، جەمسىتى سىيرەتۇ، گۈلدى نوزاڭ- داندردۇ، جاڭا ونمەدردى زەرەتتەپ - اشۇ، ەلەكتىر- دى ساۋدامەن ساتۇ... ياركەن اۋدانىنداغى 120 مىڭ بادام ەڭمىشلىك وتباسىلارى بادامنىڭ ساپاسىن جو- عارىلاتىپ، ونمەدلىگىن ارتتىرۇ ۇدىسى جونىندە ۇىر قىدردۇ سىتەردى ايتادى. مۇنداغى ناقىرىپ، ارينە، بادام ورمانىنىڭ اراسىنا كىرىستىرىلىپ ەگىل- گەن بارقت شۇپكە ورالادى.

ياركەن اۋدانىندا بارقت ۇشوپ ەگىلگەن جەر اۋدانى 100 مىڭ مۇدان اسادى، نەگىزىنەن ورمان اراسىنا كىرىستىرىلىپ ەگىلىپ، 80 مىڭ شارۋا وتپا- سىنىڭ كىرىسىن ارتتىرۇعا جەتكەندى. قاراماققا قا- راپايم كورىنەتىن قىزىلت سارى بارقت ۇشوپ ەڭۇ ارقىلى ياركەن اۋدانى جەردەن، ۇاقتىنان، علم - تەحنىكادان ۇنىم الاتىن بولدى. بارقت ۇشوپ 5 - ايدىڭ ايامىنان 10 - ايدىڭ ورتا، سوغقى شەنىنە دەيىن جاييالا اشىلادى، شارۋا وتباسىلارى وسى كەزدە ۇزدىكىسىز گۈل ۇزىپ، تولالسىىز اقشا تابادى.

جاپپاي دوڭغەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۇ با-

رىسىندا، ياركەن اۋدانىنىڭ باشلىق القاسى جاپپاي دوڭغەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۇ جوعارى ولشەم- دى دوڭغەلەك داۋلەتتى قوعام، بارلىغىن قامتىغان دوڭغەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۇ ەكەندىگىن تانىپ جەتتى، ۇىر تۇتاس جوسپارلاپ، تەك ەمان بەرۇ سىندى علمىي ادىستەن ويداعىمداي پايدالانىپ، قالا - قالاشىق پەن اۋىل - قىستاق، جازىق جەر مەن تاۋلى ۇىگر، كەدەيلىكتەن ارىلغان قىستاق پەن كەدەي قىستاق سىياقتى جاقтарыعا تەڭ ەمان بەرىپ، تۇتاس اۋدانداغى ۇر ۇلت حالقىن جاپپاي دوڭغە- لەك داۋلەتتىلىككە شىن مانىندە جەتكىزىپ، كوپىشە- لىكتى جاپپاي دوڭغەلەك داۋلەتنىڭ جەنىستىكتەرد- نەن ورتاق يىگىلىكتەندىردى.

ۇزاق بولاشاقتى تىياناق ەتىپ، مەحازىم ورناتى

”بۇل جەردە ۇر كۇنى 8 ساعات قىزمەت سە- تەيمەن، اي سايىن 2000 يۇاننان استام ەڭبەكاقى الامىن، كوپ سىتسەسم كوپ الامىن. اۋدان قالاشىغە- نان ۇي ساتىپ لىپ ۇيلەنبەكىشىن“ ، - دەدى 9 - ايدىڭ 7 - كۇنى ياركەن اۋدانى چىڭدىۋڭ كاسىپ سالاسى باقشاسىنداغى ۇىر كاسپيورنىنىڭ كۇارتىس ساعات وزەگن قۇراستىرۇ سەحنىدا ياركەن اۋدانى كاچۇن اۋىلى تەرەڭباق قىستاعىنان كەلگەن جۇمىس- شى گۇلبوستان تۇراپ.

ياركەن اۋدانى چىڭدىۋڭ كاسىپ سالاسى باقە- شاسىنا قازىر ەڭبەككۇش شوغرلانغان 19 كاسپيو- رىن برگە نەۋىپ، 14 مىڭ ادامدى سول جەردەن، جاقىن ماڭغان جۇمىستانۇعا باستادى، مۇنىڭ باسىم كوپ ساندىسى شارۋالار. اتىزدان بوساپ شىققان وسى جاستار ەندىگارى الاقانداي جەرگە سۇيەنىپ تۇرمىس كەشەرەتن اتا - بابالارى سىياقتى ەمەس، قايتا كاسىپ سالاسى جۇمىسشىلارنى اينالىپ، جاڭا داۋىردەگى ”ارمان قۇۋشۇلارعا“ اينالدى.

وسى جاستاردىڭ ۇوز ارماندارىن ورىنداۋد- نا كومەكتەسەۋ ۇشۇن ياركەن اۋدانى چىڭدىۋڭ كاسىپ سالاسى باقشارايونى كاسىپ سالاسى تىزبە- گىنىڭ دارەجەسىن جوعارىلاتۇدى تايانىش ەتىپ، شەبەرلىككە باۋلۇدى ورىستەتىپ، جۇمىسشىلاردىڭ تەحنىكالىق ساپاسىن جوعارىلاتتى. باقشارايونى نىشندەگى ۇندىرىس سەحتارى جوسپارلى، ۇارتىپ- تى ورنالاسقان، قولايلى قىزمەت ەتەۋ ورتالىعى، جاتاقخانا عىماراتى، مەحانا، بالايقاشا سىياقتى نەگىز- دىك قۇرىلمىلارنىڭ ۇبارى بار.

اۋىل شارۋاشلىغى وندىرىسىندەگى ەڭبەككۇ- شى تۇتاس اۋدانداغى ەڭبەككۇشىنىڭ ۇشتەن ەكە- سىن ۇستايىتىن ياركەن اۋدانىندا بارلىق ادامنىڭ سە- تەيتىن جۇمىسى بولۇ، اقشا تابا اۋ، كىرىسىن باياند- دى ارتتىرۇ، بايۇ جولى بولۇدا ونەر كاسىپ باقشارا- يونىن دامىتىپ، جۇمىستانۇعا جەتكەنئە ەڭ تىكە، ەڭ ۇنمەدى جولدردىڭ ۇىرى. قازىر تۇتاس اۋ- داندا 6 كاسىپ سالاسى باقشارايونى، 128 اۋىل - قىستاق سەحى قۇرىلىپ، ىلگەرىندى - كەيىندى 49 تۈ- قىماشلىق، كىم - كەشەك كاسپيورىن، 10 ەلەكتىر- دى ونىمەدردى قۇراستىرۇ كاسپيورىن جانە 2 مىللىيون ۇرشىقتىق ۇچىپ ىرۇ نىسانىن ەنگىزىپ، 23 مىڭ 800 ادامدى سول جەردەن، جاقىن ماڭغان جۇمىستاندىردى.

ۇتىلىشنىڭ ياركەن اۋداندىق اۋىل - قىستاقتى گۇلدەندىرەۋ مەكەمەسىنەن ۇعىسۇنشا، كەدەيلىكتەن اربىلتۇدان قامال اۋ جەتسىكتىنەرىن بەكەمدەۋدى، كەڭەيتىۋدى اۋىل - قىستاقتى گۇلدەندىرۇمەن ۇنمەدى ۇشتاستىرۇدى قۇلىشنا جۇزەگە اسىرۇ با- رىسىندا، ياركەن اۋدانى كاسىپ سالاسىن دامىتۇدى ”العاشقى شارا “ ەتۇگە تاباندى بولپ، ”استىق ەگۇدەن اس داستارقانىدا دەيىنگى“ بارىستى، ”اۋىل شارۋاشلىق ونمەدرىن ونەر كاسىپ ونىمەدرەنە ايد- نالدىرۇعا دەيىنگى“ بارىستى كۇشەيتۇدى توغىرەك- تەي وتىرىپ، ەرەكشە جەمسى ورمان شارۋاشلىغى، ەرەكشە ازىق - تۇلك نام كاسىبى، وسى زامانغى مال شارۋاشلىق - توقىماشلىق، كىم - كەشەك كا-

سىي، ەلەكتىروندى ونمەدردى قۇراستىرۇ كاسىبى سىياقتى 10 ۇىرى كاسىپتى نىكەرلەيى دامىتقان، ۇرىبىر كاسىپ سالاسىنىڭ تۇڭەلدەي جوعارى - تومەذ- گى بۇنىداغى كاسىپ تىزبەگىنە قاراي ۇزارتۇ جانە جۇ- مىستاندىرۇعا جەتكەنئەۋدەي ناقتى نىساناسى بار ەكەن. ياركەن اۋدانىنىڭ ۇزاق بولاشاقتى تىياناق ەتىپ، باياندى مەحازىم ورناتۇى ەكولوگىيانى قورعاۋ، خالىق تۇرمىسىن قامتاماسىز ەتۇ، شىنجىداغى مادەنيەتپەن نارلەندىرۇ، بايىرىغى قالانى جالجالاۋ، سوتسىيالىستىك جاڭاشا اۋىل - قىستاق قۇرىلىسى سىياقتى جاققاردان دا بەينەلەنەدى. مىسالى، بايىرىغى قالانى جالجالاۋ جاعىندا، ” ۇىر وتباسىندا ۇىر جوبا“، ” ۇىر كوشەدە ۇىر كو- رنىس بولۇ“ ادىسنە تاباندى بولپ، بايىرىغى قالانى جالجالاۋ مەن ساياحاتتى دامىتۇدى نىكەرلەيى توسىغە- تىرۇدى ىلگەرلەتتى: اۋىل - قىستاق كۈللكىتپۇ ”ۇش قارىجىسىن“ جۇيەلىلەندىرۇدى باقالاۋ - باسقارۇ جاعىدا ” ۇىر قىستاقتا ۇىر داپتەر“، ” ۇىر اۋىل - قالاشىقتا ۇىر كىتابشا“ بولۇدى اققارىپ، ەڭجەي - تەڭجەيلى تىزبەدىك جاساپ، ۇيىمدىق باقالاۋ مەن بۇقارالىق باقالاۋدىڭ، ۇس بىتىرۇدە دەموكراتىيالى جانە اشىق تا جباريالى بولۇدى ۇشتاستىرۇدىڭ رولىن ساۋلەلەندىردى.